Sjøfugler i Karmøy

Arnt Kvinnesland

Endelig et fett år for ternene

Årsrapport 15 -2019

Mink- og sjøfuglprosjektet

KARMØY RINGMERKINGSGRUPPE

Innhold

Innledning	3
Påvirkningsfaktorer	3
Været	3
Minkjakta	4
Predatorer	4
Næringsforholdene	6
Ternenes hekkesesong 2019	9
Ankomst	9
De enkelte hekkeplassene	10
Kart over koloniene	16
Hekkeresultater 2019	17
Bestandsutvikling 2005-19	17
Borttrekk	19
Ringmerking og gjenfunn	19
Sjøfugler på randen	21
Til ettertanke	23

Forsidefoto: Rødnebbterne med feit fangst ved kolonien på Bygnes, Vorråvågen, 9.7.2019.

Rapporten er laget av Arnt Kvinnesland (AKV) som også har tatt bildene når annet ikke er nevnt. Ferdigstilt 1.10.19. Forkortinger benyttet for observatører/jegere med bidrag til rapporten/minkfangsten: Kjell-Sigve Kvalavåg (KSK) og Oskar K. Bjørnstad (OKB). Noen observasjoner er hentet fra Artsobservasjoner (AO).

Takk til alle som bidro med observasjoner, tellinger, ringmerking og minkjakt i 2019. Oskar K. Bjørnstad som leder Karmøy Ringmerkingsgruppe, har bidratt med feltarbeid og ringmerking av sjøfugler – særlig på Jarstein naturreservat. Kjell-Sigve Kvalavåg sin årelange kamp mot minken, er en viktig faktor for opprettholdelsen av et rikt fugleliv i den indre skjærgården, særlig langs vestsida av Karmøy, fra Åkrehamn til Osnes. Fylkesmannen i Rogaland har bidratt med økonomisk støtte på kr 32 000 til dekning av utgifter knyttet til feltarbeid og uttak av mink. Mottak av mink og utbetalinger har som tidligere blitt tatt hånd om av naturforvalter Peder Christiansen.

Kontakt oss. En kontaktliste med jegere som kan være med på utrykninger med hunder eller feller holdes oppdatert på kommunens nettsider.

Hekkesesongen oppsummert

De uvanlig store mengdene med tobis som forekom ved Karmøy i 2019, førte til at det ble en feit hekkesesong for sjøfuglene. De som så ut til å ha mest nytte av den omfattende næringskilden, hvis en ser på ungeproduksjonen, var ternene, krykkja og de øvrige måkene. Toppskarv og teist hadde også et godt produksjonsår. Det fulgte også annen fisk med tobisen, slik at også sjøfugler med behov for større fisk, også hadde gode tider. Positivt er en viss økning av observasjoner på potensielle hekkeplasser av storjo, tyvjo og steinvender. Årets sesong forsterket denne tendensen fra de siste årene.

Noen av sjøfuglene fikk vi ikke oversikt over denne hekkesesongen – eller de så ikke ut til å ha noe gullår til tross for mengder av tobis og annen fisk i havet. Blant disse er havhesten som trolig nærmer seg slutten som hekkefugl i Karmøy. Hvor mange lunde som ennå hekker på Ferkingstadøyane har vi dessverre ikke kontroll på. Alka ser ut til å ha opphørt som hekkefugl i reservatet og er dermed utgått som hekkefugl i kommunen. Hettemåkene i den store og mangeårige kolonien i Bøvatnet, gikk det ille med. Ingen unger vokste opp og vi antar at mink inntok hekkeplassen som en følge av at fangstaktiviteten med feller lå nede denne våren.

Innledning

2019 ble en unormal hekkesesong – i positiv forstand – for de fleste av sjøfuglene våre. Flere heldige omstendigheter falt sammen: gunstige værforhold, færre predatorer enn de siste årene, og ikke minst: sjøen full av feit fisk (tobis).

Noen få arter syntes likevel ikke å ha vært i stand til å utnytte mulighetene. Havhesten ser ut til å forsvinne for godt fra alle Karmøys tre hekkeplasser – og utgår dermed som hekkefugl etter drøye 50 år. Silanda som har fiskeslaget sil (tobis) i navnet sitt syntes heller ikke å kunne utnytte situasjonen. Kun tre ungekull ble registrert (Syre, Bygnes, Høvring). Ingen kull ble observert i ferskvann.

Rapporten er ellers sammensatt etter mønster fra tidligere år, med mest fokus på ternene. Tid og mannskap strakk heller ikke i år til for å få en fullgod oversikt over forekomst og hekkesuksess for de øvrige sjøfuglene. Unntaket var Jarstein naturreservat hvor samtlige arter var under kontroll.

Påvirkningsfaktorer

Været

Forløperne blant ternene og mange andre trekkfugler ankom med det varme og fine været sist i april.

Ved overgangen til mai inntraff en kaldere værtype med polarluft innover Vestlandet med snøbyger og nattefrost. Første uka av mai ble blant de ti kaldeste noen gang registrert i Norge (yr.no).

Medio kom mai en varm periode igjen – og mange flere terner og andre Afrika-trekkere ankom. Slutten av mai ble imidlertid uvanlig kald, men med juni kom et værskiftet med søravind og sommerlige temperaturer. Dette satte fart på kolonidanningen hos ternene og fikk eggleggingen i gang for fullt. Mye regn, men varmt videre utover i juni.

Rundt månedsskiftet juni/juli kom værtypen som har vist seg å være ugunstig for ternene med hensyn til å skaffe ungene nok mat: langvarig, kald og hard pålandsvind (fra V-NV). Det ble likevel ikke noe trøbbel for ternene denne gangen, sannsynligvis fordi det var overflod med mat i havet. Dessuten tok dette været slutt etter en ukes tid. Videre fulgte nå en rolig og varm periode som trigget ternene til å komme seg sørover.

Det var ideelle værforhold i den kritiske klekketida for flertallet av ternene. Bildet er fra Ramsvikholmen i Røyksund hvor noen få par av begge terneartene dannet koloni igjen i 2019, etter at de i flere år har mistet alt av egg og unger til rovdyr/rovfugler.

Minkjakta

Art	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Rev	26	6	28	9	27	21	22	24	4	3*
Mår	9+	43	34	25	31	10	2	?	?	?
Mink	100	127	70	62	80	94	91	101	55	9*

*Innlevert per 17.9.2019.

Et etterslep på 35 mink felt i 2018 er utbetalt i år. De fleste jegere venter til årsslutt med å levere inn mink for utbetaling av premie, slik at tallet totalt for 2019 trolig ender på omtrent det samme som i 2018. Det er ellers verdt å merke seg nedgangen i antall innleverte rødrev de to siste årene. Dette skyldes neppe færre rev i Karmøy-naturen, men heller at jegere finner revejakt for arbeidskrevende i forhold til premiebeløpet. Mink nevnt i gjennomgangen under, er ikke tatt inn i tabellen.

Predatorer

Mink

22.4 3 mink tatt nær koloniområdene for terner ved Dale. Ennå ingen terner å se. KSK.
26.5 1 mink funnet på Kavholmen (Vea/Kvalavåg), men fikk ikke tatt den, KSK.
7.6 3 mink tatt på Føynå, KSK.
10.6 Tispe med 2 unger tatt på Seleningen, Føynå, KSK.
10.6 Hyttebeboere ved Skitnadalsvika kunne fortelle at gravandungene ble tatt av mink i år også. Bare 4 unger igjen per 23.6.
28.6 1 mink tatt nord for Bustøy, KSK.
6.7 Tispe med 2 unger tatt nær fyret på Marøy, KSK.
7.7 1 unge tatt på Marøy, KSK.
13.7 3 mink tatt på Kavholmen.
19.7 3 mink tatt ved Høvring, KSK.
21.7 2 mink tatt ved Høvring, pluss en som kom seg unna, KSK.
24.7 2 tisper og 5 unger tatt i Torvastadskjærgården, Lamholmen-Gitterøy. KSK.
1.8 Målrettet minkjakt i de viktigste sjøfuglområdene i den indre skjærgården har altså fortsatt i 2019. Flest dyr er tatt på strekningen Salvøy-Osnes, inkludert Feøy. Noe jakt har også foregått i Karmsundet (nord) og sjønært på fastlandet.

Ravn

1.7 Med 7 kjente hekkeplasser spredt langs Karmøys kystlinje, er ravna til stede nesten over alt hvor sjøfugl hekker. Den ble imidlertid ikke funnet hekkende på Urter i år.

Hubro

7.6 Hubro er som mange år før i gang igjen med nattlige besøk i de to terne- og sjøfuglkoloniene i Kvalavåg havn. I dag hadde mange terner, fiskemåker og svartbak forlatt reirene i havna. KSK.
16.6 Hubroen synes å ha hatt et bra produksjonsår i 2019 – noe som viste seg i hard predasjon på sjøfugler i visse områder, f.eks. i krykkjekolonien i Skudeneshavn (kameraovervåket). Årets siste ternepar i Kvalavåg ble borte natt til 16.6 ved at make drept og ribbet på reiret på den indre holmen, KSK.
22.7 To reir kjent fra Sør-Karmøy i år hvor det vokste opp to unger i hvert kull. Et tredje reir ble plyndret (av ravn?) I tre øvrige revirer i kommunen med hubro til stede, ble det ikke funnet reir med innhold.

Hønsehauk

Fiskemåke ribbet og spist opp på åpen mark ved Heiavatnet. Et slikt ribb tyder ikke på hubro. Her er det nok en annen flygende predator som har vært på ferde. Alle de tre rovfuglene nevnt ovenfor jakter i reservatet. 23.5.19.

1.7 Kun ett reir av hønsehauk ble lett opp – og der ble det unger på vingene av alle de fire eggene. Hekkeplassen er årviss og bakkehekkende fugler i passende byttedyrstørrelse som måker, terner, vadere, ender og orrfugl er helt nullet ut i en svær sirkel rundt haukens reirplass. Fire andre hekkeplasser er ellers kjent for å ha hekkende hønsehauk i Karmøy.

Havørn

1.5 Et havørnpar begynte med reirbygging på hovedøya, Urter, men ga av ukjente grunner fort opp dette prosjektet. Det ble ikke sett havørn videre gjennom hekkesesongen i øygruppa de gangene vi var der ute. Det er mulig at paret er det samme som gikk til hekking på Feøy.

16.6 To par med unger på Karmøy i vår, Hillesland (1) og Føynå (2). Trolig en av ørnene fra Føynå ble sett da den slo ned i den største og eneste stormåkekolonien utenfor Torvastad for og dro avgårde med en stor unge (KSK).

Vandrefalk

1.8 Det har de siste par årene blitt færre observasjoner av vandrefalk i ternekoloniene og generelt i Karmøy. Toppåret var 2014. I 2019 ble det for første gang ikke notert et eneste angrep mot ternekolonier, og bare en observasjon ble gjort blant sjøfuglene: 1 på Jarstein 15.8 (OKB). De fleste observasjonene i hekketida i år er gjort lengst sør på Karmøy (Hillesland-Falnes) og på strekningen Tjøsvollvatnet-Heiavatnet-Veavågen (AO).

Mår

3.7 Selv om bestanden er redusert i forhold til for få år siden, er måren ennå til stede som røver av fugleegg og unger både i skog og åpent terreng hvor sjøfugler og vadere hekker. Eksempel: mår gikk til angrep på stærkasse med unger i hage, primo juli, Blikshavn.

Omfanget av jakt på mår om vinteren i Karmøy er ikke klart, siden «Mink- og sjøfuglprosjektet» ikke har hatt møter med aktuelle mår- og minkjegere på noen år. Felte mår registreres ikke noe sted slik som med mink og rev som har skuddpremie.

Rotte Vi spekulerer i om rotte kan være årsak til at 3 av 4 småkolonier med terner utenfor Sæbø på Torvastad forsvant fort og sporløst. Den eneste av de fire hekkeplassene som fikk være i fred, var den på Svorteskjeret. Dette er et vegetasjonsløst skjær, i motsetning til de tre holmene i nærheten. Hvis det var mink som utryddet de tre koloniene, burde vel også den største av koloniene – den på skjæret – også ha litt tatt. Det er kjent fra før fra en holme ved Husøy at rotte kan utrydde en ternekoloni på samme måte som mink.

Næringstilgang

Ved ankomst til koloniene i siste del av mai syntes næringsforholdene gode. Både i Karmsundet og på vestsida ble det observert at begge terneartene hentet mye av en ganske liten fisk. Kjølig mai synes å være positivt med hensyn til næringstilgang – og eggleggingen startet tidlig og raskt etter ankomst – noe som pleier å være en fordel – siden det øker på med predatorer utover sommeren.

10.6 kunne minkjegere rapportere om tusenvis av måker mellom Kalstø og Føynå som boltret seg i mengder av tobis i overflata. Det ble pussig nok ikke observert at terner, havhest eller alkefugler var opptatt av denne lette tilgangen på næringsrik mat i området (KSK).

11.6 Småfiskene som ternene bl.a. i Karmsundet var i dag skiftet ut med tobis, som de brakte inn til kolonien i Vorråvågen, Bygnes. 16.6: Fortsatt mengder av tobis – visstnok det beste året ved Karmøy siden 1967! Ternene mater med tobis både i Karmsundet og ved Vest-Karmøy. Krykkjene som får være i fred fra katt og hubro i berget i Skudenes, har flere unger enn noen gang tidligere registrert her.

Av ukjente årsaker var det noen arter knyttet til sjø som slet også denne sesongen. Tjeldeparene i Karmsundet og innover mot fastlandet (Tysvær, Bokn) fikk opp svært få unger og mange tradisjonelle hekkeplasser var uten tjeldepar. Det ble ikke sett et eneste ungekull av ærfugl eller knoppsvane på strekningen Skudeneshavn-Bygnes-Husøy 24.6. Gravendene lykkes også i liten grad. Silandkull manglet også på steder ved sjøen og i ferskvann hvor en gjennom mange år har hatt vellykket hekking. Siland, gravand og ærfugl så ikke ut til å dra nytte av at sjøen var full av sil/tobis.

Sei midt i matfatet. Ikke bare sjøfuglene, men også større fisker nøt godt av de store tobis-forekomstene ved Karmøy-kysten vår og sommer 2019. Foto: Audun Mjølhus.

Tobis-kok på vestlandskysten

Teksten nedenfor er hentet fra https://www.imr.no/hi/nyheter/2019/juni/rapportar-om-tobis-kok-langs-kysten-igjen
Publisert: 19.06.2019. Oppdatert: 20.06.2019 Forfatter: Erlend A. Lorentzen. Lastet ned 19.08.2019

Langs vestlandskysten dukkar det no opp observasjonar av store mengder tobisyngel heilt inne i fjæresteinane. Fram til 70-talet var dette eit årleg fenomen.

– Det er veldig kjekt at dette no ser ut til å gjenta seg. Tobisen er viktig mat for sjøfugl og annan fisk, og seier ein god del om stoda i resten av økosystemet, seier havforskar Espen Johnsen.

– Fiskelykka kan nok også ta seg opp for hyttefolket om situasjonen held fram. Med tobisen blir det liv laga i sjøen.

Det er i Hordaland og Rogaland at den populære byttefisken har blitt observert i relativt store mengder nært land. Både Fiskeribladet og NRK har omtalt fenomenet.

Tobis er eit samleomgrep for fleire typar fisk innan sil-familien. Ifølge forskar Espen Johnsen er det truleg havsil folk no ser langs kysten, den same fisken som er hovudmålet til fiskeflåten på havet.

Førte med seg «leskande» makrellstørje

Eldre fiskarar har gjennom intervju fortalt HI om historiske tilfelle av tobisyngel som blir drive langt inn i indre fjordstrøk av jagande fisk, nise og sjøfugl. I varierande grad skal dette ha skjedd årleg fram til 70-talet.

Ifølge ei beretning frå 60-talet blei himmelen mørklagd av fugl, og bøtter kunne fungere som fiskereiskap. Også makrellstørja kom til Norskekysten for å «leske i seg» tobis. 1966 var det verkelege klimakset. Les meir om historia i artikkelen Tobis ved Vestlandet og i Nordsjøen 1950–1990.

Fiskeriet flytta seg til havs

Det veksande fisket av tobis i Nordsjøen på 70-talet blei trekt fram som ein mogleg grunn til at det slutta å sige yngel inn til kysten.

Det er i Nordsjøen vi finn dei store sandbankane som er viktige for tobisen. Han grev seg nemleg ned i sanden om vinteren, og kjem fram for å gyte.

Skrudde opp kvoterådet

– På det årlege tobistoktet vårt i vår såg vi at det stod svært godt til med rekruttering av ny fisk på mange av tobisbankane. Vi kunne også slå fast at 2016-årsklassen er historisk sterk, seier Johnsen.

På bakgrunn av funna, kunne dei tilrå ei høgare tobiskvote i mange område. Les også: Oppjusterer kvoterådet for tobis til 125.000 tonn

Johnsen kan ikkje seie sikkert om fisken som no blir observert langs kysten høyrer til dei same bestandane dei såg på tobistoktet. Tobis gyter også på sand langs kysten.

– Vi veit ikkje om tobisyngelen langs kysten kjem frå havet, eller om han har lokale foreldre. Det er eit veldig interessant spørsmål, seier Johnsen.

Ein hypotese på dei historiske tobis-innsiga, var at overskot frå tobisbankar kombinert med dei rette straumforholda har spelt ei rolle. Tobis langveges frå kan i neste omgang ha slått seg ned meir kystnært og gitt opphav til ny fisk lokalt.

Kor kjem fisken frå?

Om fenomenet no gjentar seg, kan forskarane få ein ny anledning til å løyse gåta.

– Er tobisyngel langs kysten ein konsekvens av det vi ser i Nordsjøen, eller er det to uavhengige, eller relaterte fenomen? Det er forskingsspørsmål vi ønsker å finne ut av, seier forskaren.

Referanse

Tangen, M., Hamre, J., Johnsen, E., Nakken, O., Nedreaas, K., Tangen, Ø., & Ågotnes, P. (2016). Tobis ved Vestlandet og i Nordsjøen 1950-1990. LENKE

Sildemåke midt i en stim med tobis. Overflod preget næringstilgangen i hekketida for sjøfuglene i 2019. Foto: Audun Mjølhus. 18.6.19.

Ternenes hekkesesong 2019

Ankomst

Vårens ankomst til hekkeplassene var ikke spesiell tidlig, hverken for makrell- eller rødnebbternene. Derimot gikk de til hekking kjappere enn i fjor, og allerede 28.5 syntes flertallet av begge arter å ruge. Tidlig hekkestart kunne indikere at ternene fant næringstilgangen bedre enn vanlig.

Et typisk trekk ved rødnebbternenes ankomst til Norge om våren, er at de første normalt dukker opp på kysten av Rogaland. Slik skjedde også i år, med forløpere observert fra 24.4. De første på Karmøy ble sett på Åkrasanden 26.4.

Makrellternene har en østligere ankomst til landet, og de tidligste innfinner seg som regel rundt Oslofjorden hvor de aller første innfant seg 18.4. De første til Rogaland og Karmøy ble sett 21.4. Som vanlig ligger makrellterna en ukes tid foran rødnebbterna.

Det går gjerne et par uker fra de første ternene når vår kyst, til de er bortimot fulltallige på hekkeplassene og klare for egglegging. I år syntes makrellternene i hovedsak å være på plass rundt 20.5 og rødnebbterne ei ukes tid seinere.

Hekkesesongen

Makrellterne på Sundsholmen i Veavågen 25.6.19.

Eggleggingen for makrellterna startet til normal tid rundt 20.5 og ble etterfulgt av rødnebbterna etter få dager. I år med knapphet på mat, drøyer ofte rødnebbterna starten for eggleggingen til ei ukes tid ut i juni. Så det var allerede nå tegn til at ternene oppfattet næringsforholdene gode både i Karmsundet og ved Vest-Karmøy.

Mangel på etablering av kolonier øst for Karmsundet (Høvring-Gismarvik-Austre Bokn nord), kan tyde på at tobisoppblomstringen ikke fant sted her, men det kan også være en konsekvens av spolerte eller dårlige hekkeresultater gjennom de siste årene, slik at begge terneartene har beveget seg mot vest for å komme tettere på næringskilder og lette på predatorpresset.

Hekkesesongen skulle vise seg å bli en skikkelig opptur for begge terneartene. Endelig lykkes de til fulle, ved flere heldige sammentreff. Mink klarte bare å spore opp noen mindre kolonier i Torvastad-skjærgården. Vandrefalken var nesten helt fraværende, og havet var fullt av passende fisk – ikke minst av den feite tobisen, som en må tilbake til 1960-tallet for å finne maken til mengder av i Karmøy. Ungedødeligheten og reir med egg som ble forlatt var på et minimum – og hundrevis av terneunger kunne gå på vingene og følge sine foreldre mot sør straks etter at de var klare for det – i hovedsak i siste del av juli.

De enkelte hekkeplassene

Eidsbotn, Kopervik

13.5 12 makrellterner og 2 rødnebbterner på skjæret.
22.5 35 makrellterner og 4 rødnebbterner i og ved kolonien.
29.5 Alt ok i kolonien på skjæret. Et par rødnebb- og en tjeld rugende på furuholmen.
11.6 25 terner opptalt fra land, men når hele flokken lettet var det nok bort i mot 40 terner i luta. De første makrellterne hadde unger, de to rødnebbterneparene ruget fortsatt på furuholmen. Tjeldeparet hadde to unger.
9.7 Ca. 25 store/flygedyktige unger på og ved skjæret.
17.7 Flertallet har forlatt hekkeplassen.
25.7 Hekketida over, alle ternene borte.

Bygnes sør, Bygnesvågen

4.6 2 rødnebbterner satt på den landfaste holmen, ingen på skjæret.
17.6 Ingen terner å se, heller ikke tjeld eller andre normalt hekkende fugler i område.

Bygnes nord, Vorråvågen (Søylå og Indreholmane)

13.5 16 rødnebbterner og 3 makrellterner i og ved kolonien.
22.5 15 rødnebbterne til stede.
29.5 Rundt 20 rødnebbterner på hekkeplassen - alle synes å ha reir – dvs. ca. 10 rugende. 1 makrellterne sett – trolig i par med rugende make (ikke sett fra utkikkspost på land).
4.6 Hele 40 rødnebbterner og 2 par makrellterner i kolonien.
11.6 Alt ok i kolonien. Også tjeld (trolig med unger) og rødstilk (par) ved kolonien.
17.6 Alt ok med terner og rødstilk, men tjeldeparet ikke sett, hekker ikke silender.
24.6 Totalt 35-40 terner til stede, kun to av disse makrellterne. Relativt lite unger og egg å finne i forhold til antall terner til stede. 6 reir med egg. Antall unger ringmerket: 2 makrellterne, 13 rødnebbterne.
5.7 Mange store unger i kolonien, også noen på vingene. Få voksne til stede: 12 rødnebbterner og 1 makrellterne.
9.7 De flygedyktige rødnebbterneungene hadde samlet seg på den nærmeste moloen og ble matet der – tilsammen ca. 15 unger, tilbake i kolonien var det neppe mer enn 5 unger som ennå ikke kunne ta til vingene. Et par makrellterne hadde 1-2 unger på moloen. Kun rundt 1 av 3 av de flygedyktige ungene på moloen var merket – i alt fikk 13 rødnebbterneunger ring påsatt 24.6. En kan med det anta at 25-30 unger totalt vokste opp i kolonien i år, når et visst tap av unger medregnes etter merkedato.
11.7 Kun ett par rødnebbterne igjen på skjæret. De øvrige mater flygedyktige unger på begge moloene, flest på den ytre, ved Guleskjer.
17.7 Livlig ute på vågen med voksne og unger som leter etter mat og forbereder borttrekk.
25.7 Ei rødnebbterne hørt ute på Vorråvågen, ellers ble ingen terner sett hverken ved hekkeplassen eller i Karmsundet.

Husøy/Velde/Sørbø

22.5 4 rødnebbterner på Sørbøneset.
4.6 10+ terner med tilhold på Tednholmen reservatet. Ingen på Sørbøneset.
17.6 12+ terner i reservatet, flest rødnebbterner (sett fra land)
24.6 Landgang i reservatet viste at det var ca. 30 terner i kolonien, rundt halvparten av hver art. Få unger eller reir med egg ble funnet. Antall reir med egg; 3. Antall unger ringmerket: 2 makrellterne. Ingen predasjon syntes å ha skjedd. 2 reir med rugende ærfugl. Ingen tjeld eller rødstilk til stede i år. Ingen terner på andre skjær og holmer i området.

Ramsvik, Røyksund

24.6 4 ternepar var tilbake igjen i år. 2 par av hver art. Et par svartbak med stor unge. Ellers manglet alle de andre artene som hekket her for få år siden. To ærfugl-hunner ved holmen, kan tyde på hadde reir.

Sundsvika, Sund

13.5 3 makrellterner på skjæret.
22.5 19 makrellterner på skjæret.
26.5 Opp mot 40 makrellterner til stede, ruging har begynt, KSK.
31.5 Rundt 30 makrellterner lettet fra skjæret da vi nærmet oss med båt.
17.6 Alt ok i kolonien (sett fra land).
25.6 2 reir med egg, 21 unger ringmerket.
13.7 Ca. 30 unger på vingene, KSK.
25.7 Ett par igjen på skjæret – med 1 flygedyktig unge. Ellers ingen terner å se i hele området.

Lauvikjå, Salvøy

16.6 4 par makrellterne (KSK).
5.7 3 unger var på vingene, 1 stor unge ble merket.

Flataskjer, Salvøy

9.5 Ca. 25 rødnebbterner og 2 makrellterner på skjæret. Andre arter: 3 par fiskemåke, 3 par hettemåke, 1 par knoppsvane med reir. KSK.
26.5 Ca. 30 rugende par rødnebbterne, KSK.
31.5 Nesten bare rødnebbterner.
16.6 Ca. 100 terner i lufta, de aller fleste rødnebbterner. De første ungene sett. KSK.
4.7 30 unger av rødnebbterne og 3 unger av makrellterne merket. Ca. 20 unger på vingene, flest rødnebbterne. 5 reir med egg. Det ble tilbrakt minst mulig tid i kolonien, og vegetasjonen (graset) var høyt og tett – slik at antall reir/unger nok var en god del høyere enn det som viser igjen i tallene her.
13.7 Et mylder av unger og voksne på skjæret.
4.8 Hekketida var slutt for de aller fleste, kun to par rødnebbterner på hekkeplassen sammen med sine flygedyktige unger.

Sårevågen (innerste holmen), Mannes

9.5 Ingen terner. Andre arter: Ca. 20 par med fiskemåke. KSK.
26.5 3 par makrellterne med reir. Ca. 30 par med fiskemåke. KSK.
31.5 Kun ett par makrellterne på holmen (varslet). Kraftig nedgang i antall fiskemåker etter ca.10.5 tyder på besøk av mink.
16.6 Alt av terner borte. Noen fiskemåker fortsatt på holmen, har trolig lagt på ny. Mink eller hubro er mest sannsynlige predatorer.

Terneskjæret ved Østhus/Munkajord

9.5 4 makrellterner på skjæret.
26.5 2 par makrellterne ruger.
31.5 To par rugende makrellterner.
16.6 Økning i antall rugende terner på skjæret, 12 par hekkende makrellterner, KSK.
5.7 3 unger var på vingene, 2 unger ble merket. 11 reir med egg.
12.7 3 unger merket, 9 intakte reir med egg.
25.7 Fortsatt mange makrellterner med unger på skjæret.
4.8 Fullt liv fortsatt på skjæret. Fra land sett 10+ store unger.
16.8 Ett par makrellterne med 3 flygestore unger på skjæret (KSK).

Tjøsvollvatnet

21.5 2 individer (par?) i Tjøsvollvatnet (AO).

7.7 Et par makrellterne med to flygestore unger på holmen nord i vatnet.

Ryvingen naturreservat

Ternene sør på Ryvingen forsvarer egg og unger mot en av svartbakene som har store unger på samme sted. I motsetning til hva en skulle tro, går sameksistensen vanligvis bra. Svartbaken er ikke den røveren en skulle tro når en ser hvor heftig ternene jager den. 12.7.2019.

12.7 I alt ca. 80 adulte rødnebbterner til stede på hekkeplass, men få reir og unger funnet. Minst 50 årsunger fløy omkring, en av disse var merket og viser at det blant ternene på Ryvingen denne dagen, var terner fra andre kolonier som var ferdige med hekketida. Det er derfor vanskelig å si hvor mange terner som faktisk hekket på Ryvingen i år. 6 unger ble funnet og merket. 4 reir hadde egg. Flertallet holdt til på den søre holmen, men noen også på SØ enden av hovedøya. I tillegg til rødnebbternene var det ca. 10 makrellterner. En overraskelse var en tyvjo (mørkt drakt) i hekketida på en lokalitet hvor den hekket i «gamle dager». 3 steinvendere var også på potensielt hekkeplass.

Jegningen naturreservat

31.5 Ingen terner.

6.7 2 rugende makrellterner og 1 rugende rødnebbterne (KSK).

Grasløys, Åkrehamn

10.7 2 store unger av rødnebbterne og en makrellterneunge merket. En unge av rødnebbterne var på vingene. Ett reir av makrellterne med egg. Ut fra varslende terner i lufta hadde 10 par rødnebbterne og 3 par makrellterne tilhold på holmen, noe som var langt mer enn funn av unger og egg skulle tilsi.

Guleholmen, Årabrot, Åkrehamn
1.7 Ingen ternehekking i år.

Litle Sandholmen, Åkrasanden
23.5 Ingen terner.
10.7 3 par makrellterner med til sammen 6 flygedyktige unger på holmen.

Storeholmen, Åkrasanden
23.5 Ingen terner.
1.7 Ingen hekking her i år.

Kvalavåg
9.5 5 makrellterner ankom Kvalavåg, KSK.
13.5 7 makrellterne og 1 rødnebbterne på hekkeplass. Andre arter: 5 par fiskemåke med reir på Tedneholmen i Kvalavåg, KSK.
16.5 Totalt ca. 20 terner i Kvalavåg, begge artene.
18.5 Ca. 10 terner, begge arter, i Kvalavåg. KSK.
26.5 Indre holmen (Tyttebærholmen): 4 makrellterner og 2 rødnebbterner ruger. Den ytre holmen: 1 makrellterne og 2 rødnebbterner ruger, KSK
31.5 Indre holmen: 1 par makrellterne, 5 par rødnebbterner. Ytre holmen: 1 par rødnebbterne.
7.6 Hubro har vært på ferde i sjøfuglkoloniene i vågen de siste nettene, KSK.
16.6 Ei terne tatt av hubro på indre holmen i natt – med det var alle ternene borte fra området. Også fiskemåkene på den ytre holmen var jaget bort (KSK).

Haugavågen, Torvastad
22.5 8 makrellterner på skjæret.
4.6 9 makrellterner på skjæret.
4.7 7 unger ringmerket, alle nesten flygedyktige. Ingen reir med egg eller unger som fløy.

Kveitevikjå, Sæbø, Torvastad
18.5 To makrellterner med tilhold, KSK.
31.5 Ingen terner.
16.6 3 par makrellterner på hekkeplass på skjær, KSK.
4.7 Ingen terner å se.

Svorteskjeret (tidligere kalt «Bolten») og Litle Lamholmen, Dale, Torvastad
13.5 Kun ei makrellterne til stede på skjæret, KSK.
18.5 Ca. 40 terner i området, begge arter, KSK.
31.5 6 rugende rødnebbterner på Svorteskjeret. På Litle Lamholmen 11 reir med egg, trolig 50/50 rødnebbterne/makrellterne. Reirtelling gav følgende resultat: 3x1 egg, 3x2 egg, 5x3 egg. Øvrige arter: 4 rødstilker sang/spill, 1 hekkende par tjeld, 1 overflygende steinvender og et ungekull med ærfugl.
22.6 Opptelling av reir på skjæret: 2x2 egg, 5x3 egg, pluss i alt 8 unger, hvorav 5 var store. Begge arter. Alle terner, tjeld og fiskemåker borte fra Litle Lamholmen. Ukjent predator.
28.6 Fortsatt terneliv på skjæret. Et 20-talls makrellterner med tilhold på lyngholme nær land.
4.7 Rundt 30 rødnebbterner i lufta over Svorteskjeret. 7 store unger ringmerket, 3 unger fløy omkring og 3 reir inneholdt egg. 4 par makrellterne markerte hekking på holme nær land (ved fiskemottaket).
17.7 Kolonien på Svorteskjeret hadde opphørt, ternene var borte, KSK.

Hansaholmen (fyrlykt)
31.5 Ny hekkeplass. 7 rugende rødnebbterner.
22.6 Alle ternene var borte.

Dalstreholmen, Dale («Pannekakå»/Flataskjer)

13.5 Ingen terner. Ca. 15 par fiskemåke med tilhold. KSK.
31.5 3 par rødnebbterne med tilhold.
4.7 Ingen terner.

Veste, Haugesund

1.7 Ingen terner her i år.

Skifteskjer, Føynå

9.5 1 makrellterne på skjæret, KSK.
16.5 Fortsatt kun 1 makrellterne i området. KSK.
31.5 Rundt 40 makrellterner og 2 rødnebbterner i lufta da vi gikk nært inntil med båt. Det så ut til at ganske få ennå hadde startet ruging.
7.6 Ca. 60 makrellterner på skjæret, KSK.
22.6 Opptelling av reir: 3x1 egg, 9x2 egg, 10x3 egg. Andre arter: tjeldepar med 2 unger og svartbak med 3 unger.
4.7 16 makrellterneunger ringmerket, 3 var på vingene. 8 reir med egg. Ca. 70 adulte makrellterner i lufta og 1 par rødnebbterne (reir med egg).
17.7 Ennå mange terner til stede, KSK.
24.7 Minst 100 flygedyktige makrellterneunger på skjæret. Alle disse hadde nok ikke vokst opp i denne kolonien, men hadde samlet seg her før avreise, KSK.

Urter

18.4 Ingen terner. Andre arter: Ca. 100 teist på sjøen, havørnpar med reirbygging, kråke og ravn sett. Start for egglegging hos toppskarv: et reir med 2 egg. Ingen havhest eller grågås. KSK.
16.5 Fortsatt ingen terner ankommet Urter. Andre arter: Teisten har gått til hekking. 3 havørner og ei kråke. Havhest og ravn ikke sett. KSK.
31.5 159 individer av rødnebbterne talt opp (fra foto). Mange så ut til å ruge (OKB). Skjæret ved «havna». Øvrige arter: 185 reir av toppskarv, 50 teist på sjøen, 15 havhest i groper, 2 par grågås (1 unge sett), kun 8 sildemåker, 17 svartbak og 29 gråmåker, 6 ærfugler på sjøen, 3 par tjeld totalt. 1 par kråke, men ingen ravner eller havørner (OKB).
22.6 Opptelling av reir rødnebbterne på terneskjæret ved «havna»: 22x1 egg, 48x2 egg, 13x3 egg. Såpass mange reir med 3 egg indikerer at visst innslag av makrellterne. Andre arter: 5 havhester på reir på Skarvholmen, ingen ravn eller havørn sett.
12.7 68 rødnebbterneunger merket, 11 reir med egg (9x1egg, 2x2 egg). Rundt 100 juvenile på vingene. Kun to døde unger funnet i kolonien (en dununge og en stor). Et par steinvender holdt til på terneskjæret (hekking?). Dessuten markerte to par rødnebbterner revir på holme i NV.
25.7 Ei sky av rødnebbterner, ungfugler og foreldre, lettet fra skjæret. 5 unger funnet og ringmerket, mens 2 var dununger og for små. 1 reir med egg. Trolig rundt 200 unger på vingene som kan stamme fra denne kolonien, som dermed har hatt så god ungeproduksjon som vel mulig.

Vågavågen, Fosen

1.7 Ikke undersøkt i år.

Høvring-Gismarvik

16.6 Ingen terner på skjæret i Labbavikjå. Det er første gang på årevis at det ikkje hekker terner her. To makrellternepar i vest ble tatt av predator. 2 par (ennå) med reir på holmen i øst (Aa Jørgensen).

Skarveskjæret ved Fløsundholmane, Bokn
19.7 En unge på vingene ble matet av foreldre (KSK).

Guleholmen, Skudeneshavn
1.7 Ingen hekking her i år.

Guleholmen, Syre
21.7 6 par hekkende makrellterner hvor av tre par hadde i alt 8 flygedyktige unger og tre par ruget på egg. Mulig to par makrellterne også Longaskjer i nærheten. Ei voksen terne funnet predatert på Guleholmen. Den var ringmerket som unge i Tjøsvollvatnet i 2003. OKB.

Grødemsvatnet
1.7 Ingen hekking her i år.

Holmskjer, Syrevågen
1.7 Ingen hekking her i år.

Steinvenderen hekket flere steder i Karmøy-skjærgården fram til 1970-årene. Den blir i likhet med flere fuglearter tiltrukket av ternekoloniene hvor den finner trygghet i ternenes hissige forsvar mot uønska inntrengere. Med stabile ternekolonier framover og redusert minkplage, synes mulighetene gode for at vi kan få denne vakre skjærgårdsvaderen tilbake som hekkefugl. 3.6.19.

Kart over hekkeplassene

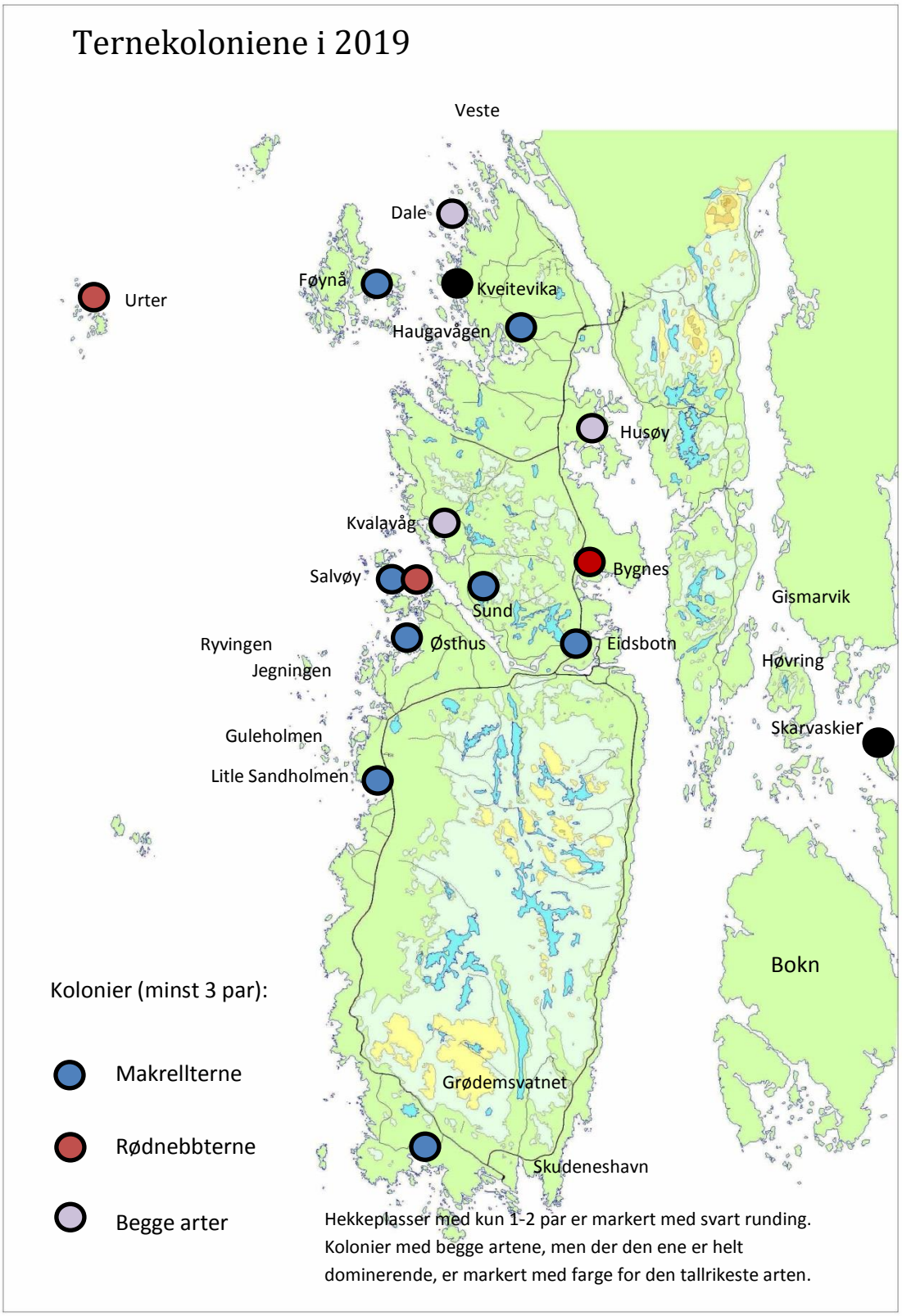

Hekkeresultater 2019

Antall hekkende par

År	-05	-06	-07	-08	-09	-10	-11	-12	-13	-14	-15	-16	-17	-18	-19
M	163	185	243	262	231	223	309	210	205	201	64	138	123	104	129
R	515	504	424	458	849	553	370	660	39	345	75	161	344	118	256

Antall par bygger på en middelverdi av høyeste og laveste anslag av hekkende terner for de enkelte årene. M = makrellterne, R= rødnebbterne

Antall unger på vingene

År	-05	-06	-07	-08	-09	-10	-11	-12	-13	-14	-15	-16	-17	-18	-19
M	65	154	172	117	215	150	43	91	74	235	46	130	59	97	232
R	24	86	185	54	363	81	8	228	6	102	7	88	93	12	256

Tallene er summen av opptalte unger i små kolonier og estimater for de største og mest uoversiktlige.

Bestandsutvikling 2005-2019

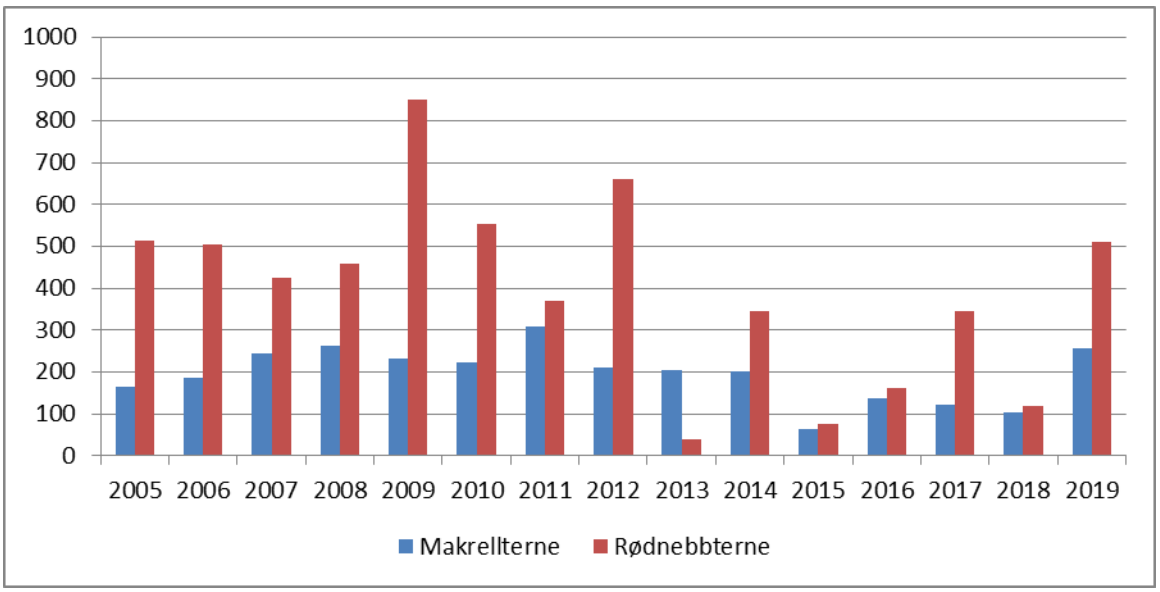

Som de aller fleste årene var rødnebbterna den tallrike arten også i 2019 med i overkant av 500 hekkende individer. Det er på linje med antallet som fantes hos oss ved oppstart av Mink- og sjøfuglprosjektet, og bare 2-3 ganger tidligere har det vært klart flere terner på hekkeplassene. En endring som har skjedd gjennom prosjektperioden er at rødnebbternekoloniene nå er mer konsentrerte enn før. Det er færre kolonier, og det har skjedd en flytting av kjerneområdet mot nord og vest i prosjektområdet. Kolonier øst for Karmsundet samt ved Skudeneshavn i sør, er borte. Tre kolonier stod for de fleste hekkende rødnebbternene i år: Urter, Flataskjer på Vea og Bygnes i

Vorråvågen. Takket være tobisens rike forekomst og andre lykkelige sammentreff, ble det et av de beste produksjonsårene vi har registrert for rødnebbterna.

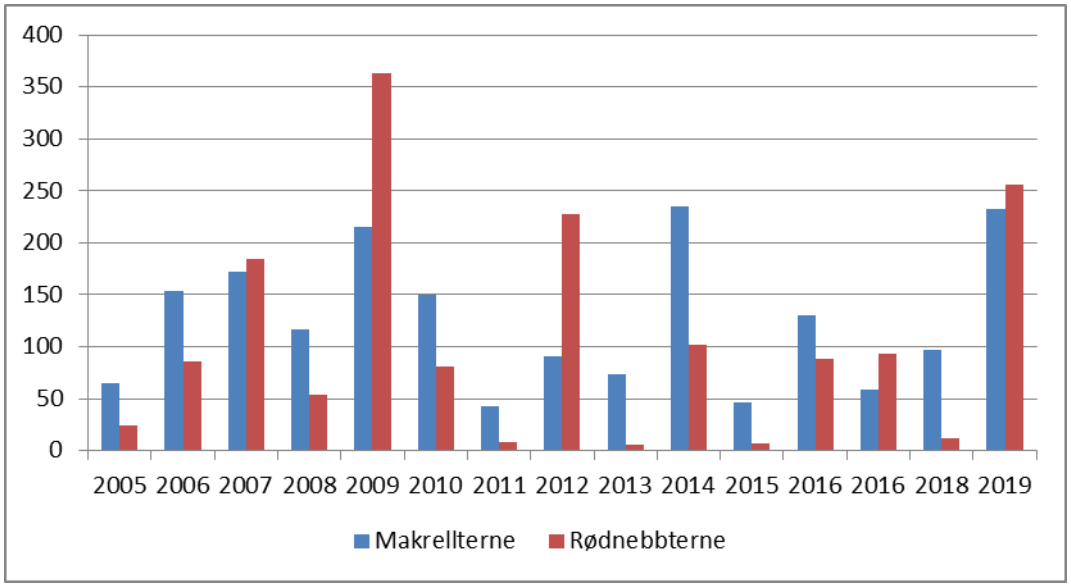

Ternene var tilbake igjen i reservatet Tednholmen på Velde nord i Karmsundet i år. Øverste bildet viser rødnebbterne som kommer inn fra sundet med tobis til ungene sine på holmen. Begge terneartene hekket i reservatet, og på bildet til høyre ser vi en av makrellterneungene som ennå bare var i dundrakt 26.6.

Borttrekk

Både rødnebbternene og makrellternene forlot hekkeplassene umiddelbart etter at ungene kom på vingene. Noen terner fra den indre skjærgården samlet seg på de ytre hekkeplassene som Skifteskjer og Ryvingen før de dro. Ved utgangen av juli var det allerede nesten ternetomt over alt, med unntak av det spesielle fenomenet med en del makrellterner som la egg når de normalt skulle hatt unger på vingene. På disse hekkeplassene var det ennå noen få terner igjen medio august, eksempelvis på Østhus-skjæret og på Guleholmen Syre. 24.8 var det ingen terner igjen å se i hele området Kvalavåg-Salvøy- Sårevågen.

Passerende terner på sørtrekk utover ettersommer og høst har det blitt få observasjoner av de siste årene. Slik også i 2019 da det ikke ble sett en eneste rødnebbterne etter 1.8, og siste observasjon av makrellterne ble 5 ved Stavasanden 21.8 (AO).

Ringmerking

Toppskarvkolonien på Jarstein er stor og livskraftig. Oskar Bjørnstad og Hans Inge Hansen er blant de som har gjort et kjempearbeid med ringmerking av både voksne skarver og unger for å kartlegge hvor skarvene befinner seg i vinterhalvåret, og hvor de jakter på mat i hekketida. Blant annet brukes plastringer for avlesing på lang avstand. Også digital teknologi er tatt i bruk for å avsløre skarvenes trekkruter og bruk av de nære sjøområdene. I år fikk 130 unger og 46 voksne påsatt ringer. 20.4.19.

Merketall

Til tross for at en lot være å merke i kolonier hvor terneunger lett rømmer på sjøen og slik utsettes for fare for å bli tatt av stormåker, fikk Karmøy RG gode merketall. De endte på 133 merkinger av rødnebbterne og 56 av makrellterne.

Det er gjort en fabelaktig jobb med merking og kontroller av bl.a. toppskarv, havhest og teist på Jarstein naturreservat de siste årene, ikke minst i 2019. Det er Oskar Bjørnstad og Hans Inge Hansen som har stått for det meste av arbeidet. Denne sesongen fikk 130 toppskarunger og 46 voksne ringer påsatt. 11 voksne ærfugler ble merket og 10 unger av teist. I tillegg kommer stormåkemerking og merking av to unger og en voksen havhest. Hele 111 fiskemåkeunger ble merket på ulike lokaliteter.

Fremmedkontroller

Det ble ikke kontrollert noen terner med fremmede ringer i 2019. Det ble avlest/funnet fire tjelder med britiske ringer, og på slutten av hekketida ble ei krykkje merket som unge i en koloni på den svenske vestkysten sett i kolonien på ferjekaien i Skudeneshavn. En rekke kontroller foreligger ellers av måker gjennom fargemerkingsprosjektet og av toppskarver og havhester utstyrt med lyslogger.

Kontroller og gjenfunn av egne merkinger

Rødnebbterne (unge) NOS 7470963
merket på Bygnes, Vorråvågen 28.6.2008,
funnet død 27.6.2019 i Northumberland, England, 55°32'18''N, 001°38'21''W.
Alder: 4016 dager (10 år, 11 måneder og 30 dager). Avstand: 589 km. Kommentar: «Part of a mass mortality of unknown cause".

Rødnebbterne (unge) NOS 7465146
merket på Bygnes, Vorråvågen 1.7.2003,
kontrollert hekkende (med unger) samme sted samme sted 9.7.2019.

Makrellterne (unge) NOS 7465160
merket på holme I Tjøsvollvatnet 3.7.2007,
funnet død (ikke fersk) i koloni på Guleholmen, Syre 21.7.2019.

Rødnebbterne 7465146 ved hekkeplassen på Bygnes, 16 år etter at den kom til verden på samme sted.

Makrellterne (unge) NOS 7472820
merket i Kvalavåg 30.6.2007, avlest i kolonien på Sund 25.6.2019.

Makrellterne (unge) NOS 7543515
merket på Svorteskjeret, Dalstre 3.7.2016, avlest i Tednhholmen-reservatet på Velde 24.6.2019.

Resultater fra loggerdataene til havhest og toppskarv er tilgjengelige her:
http://seatrack.seapop.no/map/?species=phalacrocorax_aristotelis&?colony=jarsteinen

Sjøfugler på randen

Her bare noen tanker omkring årets observasjoner av andre arter enn terner i Karmøys skjærgård. Vi tar bare med særs sårbare, nylig utgåtte eller potensielt nye hekkefugler. Vi tar med steinvender siden denne vaderen kun er å finne i skjærgården i hekketida.

Havhest

Havhestens dager som hekkefugl i Karmøy er sannsynligvis snart historie med tilbakegang i alle de tre reservatene hvor den har hekket i mange år. Det ble ikke sett en eneste havhest (på sjø eller land) ved besøk 18.4 og 16.5 (KSK). 31.5 ble det talt opp i alt 15 reirgroper med havhest til stede (OKB). 22.5 var det 5 på reir på Skardholmen. Etter dette ble det ikke sett havhest på Urter i 2019, så det er grunn til å tro at årets hekkesesong var mislykket. Om mulig enda dårligere stod det til på Ferkingstadøyane hvor kun en havhest ble funnet rugende på Rauneskjer – den ruget til alt overmål på et måkeegg (OKB). På Jarstein har også bestandsveksten stoppet opp. To par produserte unger, men om disse kom på vingene, vet vi ikke. En av de voksne havhestene i et tredje reir ble tatt av rovfugl (vandrefalk eller havørn?) og funnet ribbet på reirplassen 7.7 (OKB). Se ellers kapitlet «Til ettertanke».

Steinvender

Par observert i aktuelle ternekolonier (typisk hekkeplass) på Urter og Ryvingen i løpet av hekketida.

Lunde

Opptelling av lunde (liggende på sjøen) i hekketida på Karmøys eneste hekkeplass på Ferkingstadøyane, ble ikke foretatt i år. 2 lunder ved Jarstein 8.7 (AO) var interessant med tanke på mulig hekking. Ellers er en og annen lunde sett på Urter i hekketida de senere årene, men ingen i 2019. Flokk på 4 ved Flataskjer, Dale, Torvastad 26.4 (AO) var det største antall lunder sett samtidig. Noen få hekker fortsatt på Spannholmane, Utsira.

Alke

Spredte observasjoner langs vestsida av Karmøy fra Jarstein til Urter gjennom hekketida. Trolig var dette alker på næringssøk, ingen tegn til hekking noe sted. Største antall: 11 individer trakk mot nord forbi Sandhåland 5.5 (AO). Alke hekker fortsatt på Spannholmane, Utsira sammen med en større bestand av lomvi.

Storjo

Storjo har begynt å opptre årlig gjennom hele hekkesesongen utenfor Vest-Karmøy. Denne ble fotografert i Torvastad-skjærgården 9.7.18. Foto: Svein Karsten Thorsen.

Tyvjo

Forsvant som hekkefugl i Karmøy på slutten av forrige århundre, trolig som en følge av nedgang i ternekoloniene og økende predasjon fra mink og rovfugler. Årets observasjoner fra hekketida er oppmuntrende og kan være et tegn på at dersom næringsforholdene fortsetter å være som i år med stabile ternekolonier, vil tyvjoen kanskje komme tilbake som hekkefugl – kanskje fra Skottland – for arten hekker knapt nok på Vestlandet lenger. Det ble notert 5 funn fra hekketida (juni-juli) i 2019. To funn er fra deler av skjærgården hvor den hekket i sin tid: 1 ved Ryvingen 12.7 og 1 ved Kavholmen, Vea 17.7 (AO). Begge var av den mørke fargevarianten og var kanskje samme individ.

Krykkje

Alle Karmøys krykkjer har de siste årene vært samlet i berget ved den gamle ferjekaien i Skudeneshavn. I likhet med ternene nøt de godt av de store mengdene med tobis denne hekkesesongen og fikk endelig fram mange unger. Kolonien hadde på det meste 54 okkuperte reirplasser. Kolonien produserte 34 unger på vingene fra i alt 23 reir som det ble lagt egg i. 20 unger/egg ble tatt av hubro og katt. Kråke stod også for tap av egg, slik at en må anta at antall krykkjeunger på vingene ville vært omtrent det dobbelte uten disse tre predatorene. Hubroen tok også minst to voksne krykkjer på reir. Det høye predatortrykket gjør at i år med lav ungeproduksjon ender det med ingen unger når flygedyktig alder. Kameraovervåking ga oss svært nyttig informasjon om hva som skjedde i kolonien i løpet av hekketida (mars-september). Lenker til mer info finnes her: https://karmoy.ringmerkingsgruppe.no

Til ettertanke

Livsfarlige reservater

Gjennom Seapop-programmet har vi fått mye kunnskap om havhestens lange næringstrekk gjennom året. Men vi vet ikke sikkert om det er matmangel eller økt predasjon som er årsak til at arten mister fotfestet hos oss. Jarstein, 20.4.19.

At mange vannfugler har blitt borte, og naturverdiene i våtmarksreservatene Heiavatnet og Tjøsvollvatnet er sterkt redusert som følge av mange år med gjedde, er bare trist. At det ikke finnes noen gode løsninger for å få bort det uønska fiskeslaget, gjør ikke saken bedre. Det yrende livet som hekkede ender, måker og terner utgjorde i Tjøsvollvatnet har opphørt. Sothøne er knapt nok å se mer. I Heiavatnet berger ennå en liten hettemåkekoloni seg med å ha reir på flytende myrmatter – og de ungene som holder seg på matta, unngår gjeddekjeften.

Et tilsvarende tap av naturverdier, mangfold og antall fugler har i mange år foregått foran øynene våre i nesten samtlige reservater, ikke minst i de største sjøfuglreservatene Urter og Ferkingstadøyane. Da er det særlig tapet av havhest vi tenker på. Det er ikke til å tro hvor fort de store og livskraftige koloniene i de to reservatene har krympet. Det var ennå et titalls fugler igjen begge steder i år, men fortsetter utviklingen slik den har gjort de siste årene, varer det ikke lenge til før vi kan erklære havhesten som utdødd som hekkefugl i Karmøy og Rogaland – etter rundt 50 gode år. Selv om matmangel kan ha spilt en rolle i bestandsreduksjonen, synes vandrefalk, havørn og kråkefugler som har bodd i reservatene gjennom mange år, å være den viktigste grunnen til de tapene som sjøfuglene har lidd. Det er ikke få havhestegg som er funnet – tømt av ravn, og det har til tider sett ut som slakterier i de områdene hvor havhesten hekket tettest.

Også på Jarstein hvor det har vært en liten koloni med havhest i noen år (rømlinger fra Ferkingstadøyane?) sliter den med å klare seg. Fire par hadde reir med egg i år, men bare 2 par fikk fram unger. Også i dette reservatet er forannevnte predatorer dokumentert. Det ser dermed ut til at havhesten er blant flere redningsløse fuglearter i sjøfuglreservatene våre.

Så kan vi trøste oss med at endringer skjer hele tida i naturen, arter kommer og arter går ut. I blant lykkes vi med å legge forholdene til slik at bestander vokser, i blant mislykkes vi, ofte fordi vi er ignorante eller handlingslammet.

Så vi får glede oss over det lokale naturmangfoldet vi ennå har. Er det best for fugl og øvrig natur at vi bare er tilskuere til utviklingstrendene? Vi påvirker naturen rundt oss nesten uansett hva vi gjør. Å opprette reservater og totalfrede noen arter, mens andre er jaktbare en stor del av året, er påvirkning. Å innføre mink og gjedde er påvirkning. Spørsmålet blir: Hvilken naturforvaltning er den beste? Hvordan kan vi skape og ivareta optimale levesteder for et størst mulig antall arter som naturlig hører hjemme på våre kanter? Svaret krever handling.

Jordas økosystemer er i ferd med å kollapse

Utdrag av artikkel lastet ned 20.9.19 fra
https://www.abcnyheter.no/nyheter/verden/2019/09/19/195612249/3-milliarder-fugler-har-forsvunnet-i-usa-og-canada-siden-1970

Det finnes nesten 3 milliarder færre fugler i Nord-Amerika i dag, sammenlignet med 1970. Det tilsvarer en reduksjon i bestandene på 29 prosent. Over én av fire fugler er altså borte.

Både Sæther og Dale mener at menneskenes intense bruk av kloden trolig er mye av årsaken til at det blir færre fugler. – Vi bruker stadig større arealer, og det finnes stadig færre upåvirkede områder, sier Dale. I tillegg spiller trolig andre faktorer inn, som bruk av giftige sprøytemidler i landbruket og nedgang i bestander av ulike insekter. – Det er trolig snakk om en cocktail av ulike inngrep som vi ikke vet omfanget av, sier Sæther. Han mener vi vet skremmende lite, både om årsakene til og konsekvensene av den dramatiske reduksjonen i antallet arter.

Og før eller senere, vil forsvinningene og endringene ramme oss. – Vi er en del av naturen, det må vi aldri glemme. Vi er avhengig av at økosystemene rundt oss gir oss det vi trenger som art, sier Sæther. Han mener det har vært altfor lite fokus på disse problemene i naturen. Det har ikke vært politisk vilje, verken til å skaffe kunnskap om eller gjøre noe med truslene mot det biologiske mangfoldet.

-Jeg synes det er skremmende at et så viktig fenomen med potensielt alvorlige konsekvenser er så lite forstått. Norge burde vært en pådriver for å finne løsninger.

– Den naturforvaltningen vi har gjort hittil har vært brannslukking for å hindre at sjeldne arter dør ut. Men skal vi sikre fungerende økosystemer, må vi satse i en helt annen skala.

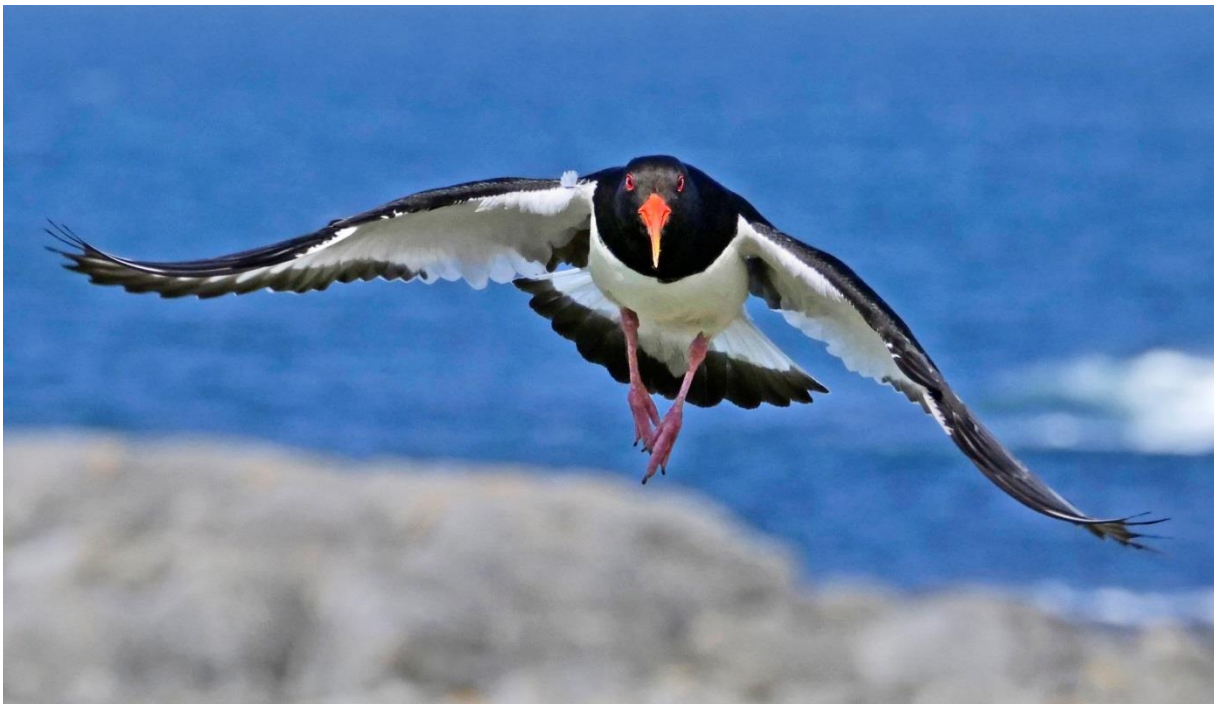

Tjelden er en robust, lengelevende og smart fugl. Likevel sliter også den med å klare seg gjennom de endringene som har skjedd i Karmøy-naturen i løpet av de siste tiårene. Selv vanlige arter kan fort bli borte om vi ikke har fokus på naturen rundt oss, slik at vi kan iverksette nødvendig redningstiltak i tide. Nes, 14.6.2019.